

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ, НАУКОВІ ПІДХОДИ, ДОСВІД

*Матеріали
Усеукраїнської науково-практичної
онлайн-конференції
(м. Харків, 21 листопада 2024 рік)*

Міністерство освіти і науки України
Департамент науки і освіти
Харківської обласної державної (військової) адміністрації
Комунальний заклад
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради
ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»
Навчально-науковий інститут «Українська інженерно-педагогічна академія»
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

ФОРМУВАННЯ І РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ ФАХІВЦІВ У ГАЛУЗІ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ, НАУКОВІ ПІДХОДИ, ДОСВІД

Матеріали
Усеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
(м. Харків, 21 листопада 2024 рік)

Харків
2024

УДК 37-051:174:[001.895+005.336.4]-043.86(062.552)

Ф 79

Редакційна колегія:

- Пономарьова Г. Ф.** – докторка педагогічних наук, професорка, заслужена працівниця народної освіти України, Почесна громадянка Харківської області, ректорка – голова;
- Степанець І. О.** – кандидат педагогічних наук, професор, проректор з наукової та інноваційної діяльності – заступник голови.

Члени редакційної колегії:

- Дмитренко К. А.** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, учена секретарка;
- Купіна О. В.** – методистка;
- Полянчикова А. І.** – керівниця навчально-методичного відділу;
- Прокопенко А. О.** – докторка педагогічних наук, доцентка, завідувачка аспірантури та докторантури;
- Чала А. Г.** – кандидатка педагогічних наук, доцентка, доцентка кафедри української лінгвістики, літератури та методики навчання;

Відповідальність за якість і достовірність матеріалів
несуть автори публікацій.

Ф 79 Формування і розвиток професійної культури фахівців у галузі освіти: виклики, наукові підходи, досвід : матеріали Усеукр. наук.-практ. конф. (21 листопада 2024 р., м. Харків) / за заг. ред. Г. Ф. Пономарьової; Комуніальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради [Електронне видання]. – Харків : ХГПА, 2024. – 621 с.

До матеріалів Усеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції включені доповіді науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої, загальної середньої та дошкільної освіти, аспірантів, здобувачів.

Тематика матеріалів збірника охоплює питання формування і розвитку професійної культури фахівців у галузі освіти, зокрема, як наукової проблеми; інтегративного феномена професійної освіти у підготовці сучасного педагога; ролі інноваційного освітнього середовища у ЗВО; впливу наукової роботи на професійний розвиток; значення професійної компетентності та академічної доброчесності; виховання педагога в умовах професіоналізації, а також особливостей впровадження особистісно орієнтованих технологій і моніторингу рівня сформованості професійної культури.

УДК 37-051:174:[001.895+005.336.4]-043.86(062.552)

© Харківська гуманітарно-педагогічна академія, 2024

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ДО РОБОТИ ІЗ ЧАСТО ХВОРЮЧИМИ ДІТЬМИ, ЯК СКЛADOVA ІНКЛЮЗИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Пехарєва А. С., Балинська М. В., Мантуленко М. А.

Актуальність проблеми. Війна в Україні призвела до значного зростання кількості дітей, які часто хворіють через вплив хронічного стресу, тривожності та фізичного й психологічного виснаження. В умовах постійної небезпеки та переміщень дитяча психіка зазнає серйозних випробувань. Військові дії та евакуаційні умови створюють несприятливе середовище, яке негативно впливає на фізичне та психічне здоров'я дітей, спричиняючи хронічні респіраторні, імунологічні й психосоматичні проблеми.

Сучасні наукові дослідження в галузях медицини та психології підтверджують, що постійний стрес може суттєво послабити захисні функції організму, знижуючи імунітет та збільшуючи вразливість до захворювань. Особливо це стосується дітей, які знаходяться під впливом бойових дій, евакуацій або перебувають у небезпечному середовищі [3].

Відомо, що стрес відчутно впливає на дітей, адже вони переживають небезпеку для життя, розлуку з рідними та друзями й нестабільність повсякденного життя. Це стає сильним тригером для розвитку тривожних розладів, депресії, проблем зі сном, що в свою чергу послаблює імунну систему. В умовах хронічної тривоги в дітей спостерігаються головний біль, проблеми з травленням та інші психосоматичні прояви. Також через обмежений доступ до медичної допомоги, гігієни та якісного харчування, що спричинені війною, ситуація для дітей тільки ускладнюється. За даними ЮНІСЕФ, військові конфлікти та евакуації суттєво обмежують доступ до послуг охорони здоров'я, що особливо впливає на дітей зі слабким імунітетом або хронічними захворюваннями.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед сучасних науковців, які займаються питаннями навчання й виховання дітей, що часто хворіють, слід згадати Е. Данілавичюте, В. Синьова, В. Бондаря, М. Шеремета, О. Проскурняка, В. Коваленка та інших. Дослідники, такі як А.О. Макаренко, О.А. Літвінюк, В.В. Шевчук, В.Б. Горбуля, М.О. Бережна, присвятили свої роботи специфіці навчання та реабілітації цих дітей у закладах освіти. Вони вивчають також особливості ставлення батьків до часто хворючих дітей, а Світич С.А. досліджує підготовку вчителів до взаємодії з ними

Мета дослідження. Робота спрямована на аналіз особливих освітніх потреб часто хворючих дітей, а також на розкриття педагогічних підходів які сприяють ефективній підтримці таких учнів у навчальному середовищі.

Виклад основного матеріалу. Враховуючи, що часті хвороби викликають постійні пропуски занять і ускладнюють процес навчання, можна віднести цих дітей до категорії дітей з особливими освітніми потребами (ООП). Закони України про освіту, зокрема Закон «Про освіту» (2017 р.) і

Закон «Про загальну середню освіту» (2018 р.), передбачають, що всі діти, включаючи тих, що потребують додаткової підтримки, мають право на освіту, яка відповідає їхнім індивідуальним потребам та особливостям [1].

Науковці зазначають, що часто хворіючі діти відчувають труднощі з адаптацією до шкільного розкладу, оскільки навчальні навантаження та розпорядок не завжди відповідають їхнім психофізичним можливостям. В таких дітей часто спостерігаються головний біль, швидка втомлюваність, проблеми зі сном та зниження апетиту, що підкреслює потребу в індивідуальному підході та врахуванні їхніх фізичних і психологічних особливостей [5].

Сучасний освітній простір вимагає від педагогів не лише знань із предметів, а й навичок інклюзивної освіти, що допоможуть успішно інтегрувати таких дітей у навчальний процес. Тому формування інклюзивної компетентності, зокрема здатності до роботи з часто хворіючими дітьми, є важливим аспектом підготовки майбутніх педагогів. Це сприятиме створенню комфортних умов для навчання всіх учнів, незалежно від їхніх індивідуальних потреб.

У молодших школярів, які мають соматичні проблеми, відзначається зниження ефективності розумової діяльності, обмеження короткотривалої пам'яті, високий рівень тривожності, низька самооцінка та незначний соціальний статус у класному колективі. Це впливає на їхню успішність, підсилюючи потребу в спеціальній психологічній та академічній підтримці. [4].

Часто хворіючі діти належать до категорії дітей з особливими освітніми потребами, оскільки їхні фізичні та психологічні особливості безпосередньо впливають на навчальний процес. Через постійні захворювання та ослаблений імунітет вони часто пропускають заняття, що ускладнює опанування матеріалу нарівні з однокласниками. Крім того, тривале лікування і часте перебування в лікарнях спричиняють втому, зниження концентрації та мотивації, що також негативно відбивається на навчанні. [2].

Ці діти потребують індивідуального підходу — адаптованих навчальних програм, гнучкого графіка та додаткової підтримки від педагогів і психологів. Важливо створити для них комфортні умови навчання, враховуючи їхні фізичні потреби та обмеження. Також необхідно забезпечити можливість повторювати та закріплювати матеріал, щоб дитина могла надолужити пропущене й не відставала від класу.

Крім академічної підтримки, часто хворіючі діти потребують і психологічної допомоги, оскільки часті хвороби можуть знижувати їхню самооцінку і мотивацію до навчання. Тому педагоги та шкільні психологи мають враховувати емоційний стан таких учнів і надавати їм необхідну підтримку, щоб діти відчували себе включеними у навчальний процес і мали можливість розвиватися згідно зі своїми можливостями.

Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дітьми, які часто хворіють, має свої специфічні особливості та вимоги. Ось основні аспекти такої

підготовки:

1. Знання медичних аспектів: Вчителі повинні ознайомитися з основними медичними станами, які можуть впливати на навчання дітей. Це включає розуміння симптомів, лікування та впливу захворювань на фізичний і емоційний стан дитини.

2. Адаптація навчального процесу: Важливо, щоб вчителі знали, як адаптувати навчальні програми для дітей, які пропускають заняття через хворобу. Це може включати розробку альтернативних завдань та матеріалів, а також врахування різних темпів навчання.

3. Організація гнучкого навчання: Вчителі повинні бути готові до організації гнучкого навчального процесу, який дозволяє дітям брати участь у заняттях навіть за умов відсутності в класі. Використання онлайн-ресурсів та технологій для дистанційного навчання може бути важливим у цьому контексті.

4. Емоційна підтримка: Діти, які часто хворіють, можуть переживати стрес або тривогу через свою ситуацію. Вчителі повинні мати навички, щоб надати емоційну підтримку, допомагати дітям справлятися з їхніми переживаннями та мотивувати їх до навчання.

5. Співпраця з батьками та медичними працівниками: Важливо, щоб вчителі взаємодіяли з батьками дітей та медичними спеціалістами, щоб отримати інформацію про стан здоров'я дитини та рекомендації щодо навчання.

6. Оцінка прогресу: Вчителі повинні розуміти, як проводити оцінку знань та навичок дітей, які часто пропускають заняття, і як надавати зворотний зв'язок, щоб підтримувати їхнє навчання.

7. Розробка індивідуальних планів навчання: Важливо створити індивідуалізовані освітні плани для дітей з частими хворобами, щоб забезпечити їм необхідну підтримку та можливість досягати успіху в навчанні.

Підготовка вчителів до роботи з дітьми, які часто хворіють, має на меті створення безпечного та підтримуючого навчального середовища, яке сприяє розвитку дітей попри їхні медичні обмеження.

Висновки. Розуміння особливостей емоційних реакцій часто хворіючих дітей допоможе педагогам і психологам розробити індивідуальні програми, що підтримуватимуть їхній розвиток і адаптацію. Врахування їхньої унікальних освітніх та психосоціальних потреб, сформованих через регулярні хвороби й обмеження, сприятиме ефективній роботі з ними. Підготовка педагогів до роботи з часто хворіючими дітьми є необхідною умовою для забезпечення ефективної інклюзії в освітньому процесі. Формування інклюзивної компетентності майбутніх фахівців включає знання про особливості навчання дітей з хронічними захворюваннями, володіння методами адаптації навчальних матеріалів та здатність забезпечувати емоційну підтримку учням, які стикаються з тривалими пропусками та труднощами соціалізації. Це розширює можливості педагогів, сприяє

успішній реалізації інклюзивної освіти та створює освітнє середовище, де кожен учень може відчувати себе прийнятим і підтриманим.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про освіту»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
2. Кочарян О. С. Макаренко А. О., Пехарева А. С.. Особистісні особливості часто хворюючих дітей. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*, 2015, 20.4 (38).
3. Маліновська Н., Андрійчук І.. Як впливає стрес на здоров'я людини в умовах війни. *Scientific Collection «InterConf»*, 2022, 122: 262-265.
4. Мартиненко С.В.. Аналіз типових труднощів у процесі адаптації дітей до навчання в школі. *Початкова школа*, 2016, 10: 40-42.
5. Світич С.А.. Психологічна підготовка вчителів початкових класів до взаємодії з соматично послабленими учнями. Дисертація канд. психол. наук: 19.00.07, Нац. ун-т «Острозька акад». Острог, 2015. 200 с

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Поджара Б. О.

Актуальність проблеми. Проблеми реалізації академічної доброчесності поширюються в сучасному освітньому середовищі через певні фактори. З розвитком технологій та доступом до великої кількості інформації зросла вірогідність порушень академічної доброчесності, таких як плагіат та списування. Запровадження заходів проти зазначених порушень являється необхідно ланкою у збереженні справедливості.

Забезпечення та реалізація академічної доброчесності є основою для формування етичних норм у освітньому середовищі та виховання моральних цінностей у здобувачів освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Найбільш ґрунтовним дослідженням є робота «Академічна чесність як основа сталого розвитку університету» авторів Т. В. Фінікова та А. Є. Артюхова. Дане видання присвячене питанням плагіату та академічної доброчесності в українському науково-освітньому середовищі. Також воно розглядалось як спроба цілісного аналізу етичних основ інституційної трансформації українських закладів вищої освіти ХХІ століття.

Мета дослідження. Дослідження особливостей процесу реалізації академічної доброчесності в закладах вищої освіти та загальної середньої освіти.

Виклад основного матеріалу. Академічна чесність є основою навчального процесу. Одним із найголовніших шляхів забезпечення